GAMLA LUND-NYTT

NUMMER 2 - 2021 *Medlemsblad för föreningen Gamla Lund*

Offentlig konst i Lund
Axel Ebbe och hans konstnärliga bidrag i Lund. **Sidan 3**

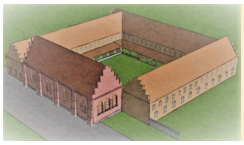

Svartbrödernas konvent i Lund
Ny och framtida forskning **Sidan 5**

Föreningen kallar till Årsmöte samt information om vårens kommande evenemang **Sidan 7**

Debatt om det öppna kulturlandskapet kring Lund

I november 2020 genomförde Gamla Lund i digital form paneldebatten "Hur bevarar vi det återstående öppna kulturlandskapet?". Diskussionen handlade särskilt om åkerlandskapet söder och sydväst om själva staden Lund. Debatten är tillgänglig via en länk på Gamla Lunds hemsida, men är till större delen närmast omöjlig att höra p.g.a. tekniska problem som uppstod vid inspelningen och som tyvärr upptäcktes för sent. Vi beklagar detta mycket, men jag skall här försöka ge en sammanfattning av diskussionen, baserad på dels de delar av inspelningen som är hörbara, dels egna anteckningar från mötet.

I min egen inledning till debatten framhöll jag att utöver behovet att bevara högklassig åkermark finns natur- och kulturhistoriska värden i det öppna kulturlandskapet med fria utblickar mellan tätorterna. Den skånska slättbygden är som ett hav av åker med öar och holmar av bebyggelse, och där tätorternas tydliga avgränsning betyder mycket för deras identitet. I Malmö-Lundområdet hotas dessa kvaliteter när tätorterna tenderar att växa ihop. Sedan 1960 har tätortsytan i Skåne mer än fördubblats och särskilt mellan Lund, Hjärup, Staffanstorp, Åkarp, Lomma och Bjärred är det öppna landskapet snabbt krympande. Detta är kulturella och mentala frågor som i hög grad faller mellan stolarna i den översiktliga planeringen. Vi bjöd in politiker och planerare från Lunds, Staffanstorps och Lomma kommuner till en gemensam diskussion om dessa frågor, och även experter från SLU-Alnarp. Politiker från alla tre kommunerna närvarade, dock inte från de tre största partierna Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna. Inga planerare från stadsbyggnadskontoren – deras möjligheter att framlägga egna synpunkter i sammanhang som detta kan vara begränsade.

Från Lunds kommun deltog Jan Annerstedt och Börje Hed, FörNyaLund och Axel Hallberg, Miljöpartiet. Jan Annerstedt fokuserade på behovet att bevara lantbruksjord. Sydvästra Skåne står för 1/3 av Sveriges matproduktion. Efter 1996 har åkerarealen i Lunds kommun minskat från 48% till 42% och 10 % av den produktiva åkermarken i Lund försvunnit. I Tyskland och Holland, men inte här, finns klara gränser mellan urban och rural mark. Miljöbalken och den regionala utvecklingsstrategin *Det öppna Skåne 2030* talar allmänt om bevarande av åkermark men det saknas riktlinjer för hur detta skall vägas mot andra intressen. Vi har ett livsmedelscentrum i världsklass. Våra tre kommuner Lund, Staffanstorp och Lomma bör samarbeta kring långsiktigt bevarande av åkermarken mellan tätorterna. Börje Hed betonade att bevarande av åkermark och avstånd mellan tätorterna är två olika frågor, även om de hänger samman, när Lunds tätort växer ut över åkermark klass 8–10. Byarna i öster har mer plats för expansion utan att växa ihop och åkermarken där är mindre värdefull. Men långsiktigt bör inflyttningstrycket till kommunen bromsas och förtätning av redan bebyggda områden prioriteras framför expansion av tätorterna. Axel Hallberg önskar också ett ökat samarbete mellan de tre kommunerna i stället för att de var för sig främst tänker på sin egen vinning. Det krävs dock en politisk vilja och gemensamma synpunkter kring detta och politiskt mod att ta sig an frågorna. Nära sammanhängande är frågan om förtätning – hur mycket kan vi förtäta på ett smart och effektivt sätt? Det finns goda exempel på hur redan hårdgjorda ytor, kan användas till nybebyggelse och hur antalet parkeringsplatser kan minimeras. Redan beslutade utbyggnadsområden, som t. ex. Brunnshög i Lund bör användas så effektivt som möjligt.

Från Staffanstorps kommun deltog David Wittlock, Miljöpartiet. Han instämmer i problembeskrivningen och kopplingen mellan frågorna kring det öppna landskapet och jordbruksmarken. Länsstyrelsen har ett resonemang kring siktlinjer i landskapet, men frågan har varit lågt prioriterad i Staffanstorps översiktsplanediskussioner. Värdet av jordbruksmarken diskuteras, men frågan om det öppna kulturlandskapet förtjänar en egen prioritering. Staffanstorps kommun planerar bebyggelse på alla håll, inte minst i gattet mellan Hjärup och Lund. Att det har funnits en dialog mellan Staffanstorps och Lunds kommuner om utbyggnad kring den gemensamma kommungränsen är positivt, även om Staffanstorp främst önskade dialogen för att kunna bygga intill kommungränsen. Nu vore intressant att ta upp samma typ av dialog kring bevarande av det öppna kulturlandskapet. Det finns behov av samarbete mellan kommunerna, gemensamma ramar och en regional plan. Det finns stora möjligheter att växa inom befintliga tätortsgränser genom förtätning. Verksamheter och bostäder bör kunna samlokaliseras och även i industriområden borde man kunna bygga på höjden. Åkrarna skall inte betraktas som "lediga ytor" utan som verksamheter. Skyddet av dessa verksamheter sammanfaller med intresset att inte bygga ihop städerna, och detta borde ju vara en bra utgångspunkt för gemensamma riktlinjer.

⟶

Från Lomma kommun deltog Lars-Göran Svensson och Bo Gunnarsson, båda från Centerpartiet. Lars-Göran Svensson är nöjd med att utbyggnaden i kommunen främst har skett i Lomma hamn, som ju inte var åkermark. Utbyggnaden skall fortsätt lite mot norr, men fortfarande inte på åkermark. Ett problem kan dock vara att områdena ligger så lågt i förhållande till havsnivån. Mellan tätorten och motorvägen E6 skall en smal åkerremsa omvandlas till verksamhetsområde och ev. få bullervall, men det öppna landskapet öster om E6 berörs inte. Mellan Lomma och Bjärred har några villor byggts vid kusten så att siktstråk mot havet försvunnit. Lomma kommun var negativ och gav inte bygglov, men markägaren överklagade ända upp till regeringsnivå, där man sade ja till utbyggnaden. Att kommunen vill bygga mellan Bjärred och Borgeby har accepterats av Centerpartiet för att det inte är högkvalitativ jordbruksmark. Det finns dock en risk att Flädie och Borgeby byggs ihop när Flädie får tågstation. Detta skulle hota det öppna landskapet och värdefull jordbruksmark och Centerpartiet har motsatt sig till utbyggnad där. Lomma kommun har haft en befolkningstillväxt på 1½ – 2 % per år, men vi vill inte ha mer än 1%. Bo Gunnarsson påpekar att Centerpartiet arbetar i en allians i Lomma, där man bör vara överens om det mesta och nu börjar vi tala om en lägre tillväxt. Frågan om jordbruksmarken måste upp på riksnivå, och lagstiftningen bör ändras på något sätt. Gunnarsson har varit lantbrukare på lundaslätten i 35 år och även arbetat internationellt med frågan om tätortsnära lantbruk. Vid Hasslanda expanderar Lund på den bästa jordbruksmarken med ringväg och verksamhetsområden utan bostäder. De verksamheterna kunde ligga vid Södra Sandby eller Hardeberga, där jordbruksmarken är sämre. Tidigare fanns det järnväg där.

Från SLU-Alnarp deltog forskarna Anders Larsson och Anna Petersson. Anders Larsson påpekar att om det här hade varit i Tyskland, hade tätorterna bara tagit 1/3 eller ¼ så mycket mark i anspråk och resten hade varit jordbruksmark och kulturlandskap. Cuneo i Italien har samma yta som Burlöv men 3–4 gånger fler invånare. Cuneo har tät kvartersstruktur med högst 3–4 våningar, medan Burlöv har villor och höghus. 80–90% av våra tätorter består av enfamiljsvillor. Höghus ger långa skuggor och därför bör man bygga maximalt i 3–4 våningar och tätt på redan hårdgjorda ytor, gärna verksamhetsmark. Även verksamheter kan ha 2–3 våningar och kräva mycket mindre markåtgång. Politiker och tjänstemän inser inte alltid vad kartorna visar: I Ängelholm finns ett nytt verksamhetsområde på 1 miljon m2 vid motorvägen, dubbelt så stort som stadens centrum. Det finns en win-win-win-möjlighet

att spara på åkermark, få mer attraktiva städer och lägre kostnader för mark och infrastruktur, som vatten och avlopp. Det är dyrare att anlägga nya infrastruktursystem än att renovera de gamla. Det finns mycket fakta kring detta, men politiker tar det till sig för sent och prioriterar kortsiktigt. Anna Pettersson framhåller att kommunerna bör arbeta mer medvetet med dessa frågor. Alla värden som finns eller borde finnas i kulturlandskapet och åkermarken bör definieras: matproduktion, vyer, biologisk mångfald, cykelbanor, rekreation, kulturarv. Om vi fyller mellanrummen med många värden blir de svårare att ta bort.

Brottstycken från den fortsatta diskussionen

Samarbetet borde öka inte bara mellan kommunerna utan också mellan kommunernas olika nämnder. Ett samarbete mellan tjänstemän, t. ex. stadsarkitekterna i de olika kommunerna borde prioriteras. Samarbetet mellan nämnder och förvaltningar i Lund har egentligen varit ganska bra, men för miljöpartiet har det tagit 20 år att få med övriga partier på miljötänkandet.

I Staffanstorps kommun har bevarande av öppet landskap mellan tätorterna varit lågt prioriterat, men vi har fått in några enstaka rader om detta i översiktsplanen. Nu börjar behoven av nya bostäder och bevarande av jordbruksmark diskuteras i relation till varandra. Åkerlandskapet och utblickar bör bevaras till kommande generationer. Det är bara att planera för det! I Jönköping finns ett förbud att bygga på produktiv jordbruksmark, men de har fler alternativ än vad vi har i sydvästra Skåne.

Lunds centralort bör inte växa utöver den nuvarande översiktsplanens ramar. I stället bör vi förtäta, där stadsdelen Västerbro är ett bra exempel på hur detta kan göras. Lomma har både villor och flervåningshus, men Bjärred är nästan bara en villamatta. Asfalterade parkeringsplatser bör utnyttjas till att bygga på. Vi vill ha flervåningshus mellan Bjärred och Borgeby, men också bevara naturområden. Det är bra med naturreservat. I Lomma fick en bondgård bli naturreservat, men detta mötte inte förståelse.

Sverige har haft mycket mark att bygga på och inte tagit till sig de goda exempel som finns på andra håll på hur man kan spara på mark. Sverige har mest yta shoppingcenter per capita i Europa, 5 gånger mer än i de flesta jämförbara länder. Hur efterlevs styrdokumenten? Det är svårt när marknadskrafterna styr. Ekonomi och ekonomisk tillväxt är i politikens centrum, men man borde räkna på vad glesa verksamhetsområden kostar. Planerna ser ofta ut som reklamblad. Beräkna kostnaderna totalt. Det är ett problem att politikernas tänker kortsiktigt.

Vi har redan en dialog med SLU. Vi måste höja debattens kvalitet och komma längre. Det kan bli ekonomiskt försvarbart också att spara på jordbruksmark. Funktionsuppdelningen av staden leder till ökad markförbrukning och längre transporter. Ett skönhetsråd skulle behövas. Upplevelsen av en stad och dess omgivning bör vårdas. Tänk stad, minska transporter, sök högre stadskvalitet. Det behövs partiövergripande samarbete, också mellan kommuner och intresseorganisationer. Vi saknar en stadsmiljökultur, inom mandatperioden.

En avslutande kommentar är att alla som deltog i debatten ville spara åkermark och bevara det öppna kulturlandskapet. Hur är det med övriga politiker och tjänstemännen? Om också de är för att bevara åkermark och öppet landskap, varför är frågan då så lågt prioriterad? Beror det på ointresse eller okunskap? En gles bebyggelsestruktur kräver mycket mark, samtidigt som den leder till mycket biltrafik. Tätare bebyggelse sparar åkermark och annat öppet landskap och främjar kollektivtrafik och gång-/cykel-

trafik. Men det finns också en begränsning för hur mycket man kan förtäta eftersom även grönska inom staden är viktig. Där finns en balans. Stadsbyggandet är en fråga om kvantitet och kvalitet. Stadskvaliteten hotas av fortsatt funktionsuppdelning och de stora byggföretagens satsningar på stora enheter och fortsatt funktionsuppdelning. Planeringen kring Höjeå har en central roll, såväl för hur relationerna kulturlandskap – lantbruk – natur behandlas som hur det som skall byggas i Källby får högsta möjliga kvalitet.

Slutsatser

Alla var eniga om att det öppna kulturlandskapet kring Lund och sydvästra Skåne måste skyddas mot sammanväxande tätorter, och att det finns ett nära sammanhang mellan detta och behovet att bevara den bästa åkermarken. Det står också klart att styrmedlen är otillräckliga och att det behövs riktlinjer och regelverk på både regional och nationell nivå, under ledning av ansvariga myndigheter och verk. Danmark har med *"by- og landzoneloven"* och den heltäckande regionplaneringen kommit längre. Alla var också eniga om att kommunerna måste ge det öppna kulturlandskapet såväl som bevarande av den bästa åkerjorden högre prioritet i planeringen, och att detta också kräver samarbete kommunerna emellan. Det är förhoppningen, att den genomförda debatten kan bli en startpunkt för ett sådant arbete. För att främja detta har debatten här sammanfattats i skriftlig form. Målet är att berörda politiker och tjänstemän skall komma igång med arbeta mer medvetet arbete med bevarande av det öppna kulturlandskapet, i samarbete mellan kommunerna, nämnder i kommunerna och i dialog kommunal – regional nivå.

BO LARSSON

'Mannen som bryter sig ut ur klippan' (1918) i Lundagård.

Axel Ebbe i Lundamiljö

En av de skulptörer som kommit att förknippas starkast med Skåne måste vara Axel Ebbe (1868–1941). Hans arbete under 1900-talets första hälft har placerat skulpturer runt om i Skåne. Vi känner honom från verk som *Sjöormen* (1935) på Stortorget i Trelleborg och de monumentala skulpturen *Arbetets ära* (1929) på Möllevångstorget i Malmö – där arbetarna bär upp Malmö stad representerad i formen av ett stort granitblock.

Carl Laurin kommenterar i ett brev till Ragnar Josephson då Josephson utsetts till professor i konsthistoria i Lund att *"[d]u äro ej piskad att anse Axel Ebbe vara för mer än Milles och att sätta Ernst Ahlgren över Strindberg, för att du i en av oss erövrad provins, där vi behagat anlägga ett universitet, blivit professor"*. Att en konsthistoriker som Laurin väljer Ebbe som exempel tyder på Ebbes ställning i den sydliga provinsen vid tiden. Josephson tog emellertid det hela med ro, Strindberg hade ju trots allt övergett Stockholm för Lund och en staty av Miles, kommenterar han, hade han själv varit med och invigt i Helsingborg. Josephson berättar att han vid en sammankomst i Malmö högläst ur Laurins humoristiska brev och att *"en gammal fin konst- och fågelfilosof"* efter uppläsningen tagit honom *"avsides och ville milt övertyga [Josephson] om att Ebbe verkligen var ofantligt överlägsen Milles"*.

I Lund har vi ett antal offentliga exempel på Ebbes konstnärskap. I Botaniska trädgården står Ebbes minnesmonument över botanikern, litteraturkritikern och agitatorn Bengt Lidforss. Lidforss är här representerad av en örn som står upprätt och spanar ut över trädgården. Ebbes minnesmonument över Lidforss var emellertid från början tänkt att vara av ett helt annat slag. Året efter Lidforss död höll man i Folkets hus i Lund en minnesfest och vid denna annonserades att en pengainsamling för en minnesvård över Lidforss skulle organiseras bland de svenska arbetarna, och ytterligare en insamling bland akademikerna. Dagens Nyheter rapporterar att minnesmonumentet kommer att bli *"storartat vacker och väl belysande, samt skall framställa i övermänsklig storlek en naken manlig gestalt, som störtar upp en barriär, vars yttersta krön han bestiger i samma ögonblick som han mötes av en blixt, vilken han fångar i handen"*. Storslagna planer. Detta verk fick aldrig se dagens ljus utan istället fick staden den konceptuellt mer enkla minnesvården som ännu finns idag. Överblickandes Historiska museet och Tegnérsplatsen, på var sin sida av balkongen ovanför huvudingången till Skånska Brands hus, finns de båda skulpturerna *Ringaren och Brand*. Den ena är en naken mansfigur som ringer i en stor klocka, den andra en kvinnofigur som skyddande håller sitt barn i famnen. Ett stenkast från *Ringaren och Brand*, i Lundagård, har vi ytterligare två exempel på Ebbes konst.

'Ringaren och Brand' över Skånska Brands fasad.

Bengt Lidforss' minnesmonument i Botaniska trädgården.

På universitetsplatsen står den välkända *Mannen som bryter sig ut ur klippan* (1918) föreställande en mansfigur som står i begrepp att bryta sig fri ur graniten som omger honom. Skulpturen var en gåva från Lunds stad till universitet på dess 250-årsjubileum, det sades då att det är *”den forskande människotanken, som bryter sig ur materiens band”*. Även om lundabor i regel nog uppskattar statyn på universitetsplatsen har inte alla i Lund välkomnat Ebbes konstverk med öppen famn; den sedermera professorn i konsthistoria Aron Borelius (vid tiden docent) uttalade sig i tidningen Lundagård om Lidforss-monumentet och *Mannen som bryter sig ur klippan*. Detta i en kommentar till ”statyfrågan” om en potentiell Linnéstaty i staden, han skriver:

“Vår stad har inte haft många "statyfrågor" under senare år, men de få monument, som åstadkommits här, äro knappast några prydnader för de resp. uppställningsplatserna. Den träckande örnen på B. L:s minnessten i Bot. trädgården borde bekostats av Nationella Ungdomsförbundet, och jag tror icke att det i hela vårt land rests ett offentligt skulpturverk, som i fråga om banalitet i uppslag och framför allt utförande skulle kunna tävla med den klämde man, som på något egendomligt vis krånglat in sig i "klippan" bredvid grodfontänen”.

Det andra verket i Lundagård går kanske en del obemärkt förbi även om det ofta ingår i besökarnas blickfång, måhända i stundom täckt av en *Djingis Khan*- eller *Uarda*-spexaffisch. Verket i fråga är bronsreliefen från 1914 över Akademiska Föreningen västra huvudingång. Redan i ritningarna inför tillbyggnaden 1909–1911 hade arkitekt Fredrik Sundbärg lämnat plats för en relief i ett bågvalv över den nya huvudingången. Men det dröjde alltså till 1914 innan visionen realiserades. Bronsreliefen är en gåva från Lunds studentkår till Akademiska Föreningen och pengarna som användes för att betala konstverket utgjordes av överskottet från 1912 års karneval. I räkenskaperna för 1914 kan vi läsa att kostnaderna för verket uppgick till 3829,73 kronor. Denna summa inkluderar endast inköpen av det material som behövdes för att gjuta reliefen, detta då Ebbe redan erbjudit sig att efterskänkta kostnaderna för själva det konstnärliga arbetet med att skapa ett verk till Akademiska Föreningen.

Reliefen, *Mot målet*, avtäcktes vid Tegnérsfesten och hade fram tills dess varit dolt under en säckväv. Kårordförande Olof Sundin överlämnade gåvan till Föreningens ordförande Nils Flensburg. Rector magnificus Axel Kock, biskop Billing samt representanter från Köpenhamns studentkår hade även infunnit sig och efter överlämnandet stämde man upp i sångerna Stå stark och Vårt land.

Angående motivet rapporterar någon tidning att det är just Esaias Tegnér som är avbildad. Dagens Nyheter konstaterar att den föreställer *”en yngling sträckande sig mot sitt livsmål”*, Svenska Dagbladet skriver att verket framställer *”en ung, naken mansfigur, som spanar ut i rymden mot solen”* och Trelleborgstidningen skriver att den *”enkelt storslagna Ebberska reliefen, som nu pryder det förut tomma bågfältet öfver Akademiska föreningens hufvudportal, utgöres af en ynglingagestalt i kroppstorlek, som springer mot den ljusgifvande solen. Det vackra konstverket vill sålunda utgöra sinnebilden af ynglingens sträfvan mot sin lefnads mål”* de konstaterar även att till *”den underbara reliefen har konstnären fogat följande text:”*

OLOF LARSSON

Mot målet

-

Fram
i landsvägens damm
stormar en sven med ande het
att fånga Målet – det stora. –
Hvilket – icke han vet,
men det är stort,
nå dit skall han fort,
har ej tid att med tankar förlora.
Han hastar kring vårt jordeklot
i vind, som är med, i vind som är emot,
men Målet han fann ingalunda,
och svennen börjar begrunda:
»Djupt därnere i innanmätet
månde det ligga af andra förgätet!»
Griper fatt med nytöndt mod:
*»**Min** varder äran*
***min** evigheten» -*
och gräfver en brunn tvärs jordeplaneten,
men ej mötte spaden den Vises klenod. -
Trött sitter han och hvilar,
ser under hopdragna ögonbryn
en molngigant, som ilar:
»I etern, där är det, i skun!» -
Hvem hade rätt
och hvem ljög,
som sade i brinnande sol han flög
eller föll ned i sitt gräfda hål
och sålunda fann ett mål. -
Om det hände på senare sätt
enligt godtfolks sägen
nog kraflar han fram den vägen,
finner sitt innersta jag helt lugnt
om än ej såsom verldens medelpunkt. –
Förthy – go vänner,
sådanna svenner
dö aldrig. -

En för tiden inte helt ovanlig syn; högtidliga invigningar med fanborg och dignitärer. Från avtäckandet av ‘Mot målet’ 1914. Kårordförande Olof Sundin talar. AF:s Arkiv.

Svartbrödernas konvent i Lund

Den arkeologiska undersökning som gjordes i kvarteret Sankt Mikael under 2019 omfattade de nordligaste delarna av det område som under medeltidens senare del tillhörde dominikankonventet i Lund. Vid undersökningen dokumenterades, bland annat, välbevarade byggnadslämningar i den västra delen, något som för övrigt även framkommit vid en mindre undersökning i grannfastigheten 1998.

Lämningarna har tolkats som delar av konventets ekonomifunktioner, något som man sällan haft möjlighet att undersöka, åtminstone inte inom Sverige. Det rör sig alltså om möjligheter till ny, och bitvis inte tidigare känd, kunskap.

I samband med bearbetningen och det pågående rapportarbetet diskuterade arbetsgruppen behovet av något mer av en helhetsbild för konventet, det vill säga att sätta de nu påträffade lämningarna i sammanhang med konventets kyrka och dess klosterbyggnader. Delar av dessa anläggningar dokumenterades i början av 1900-talet. De mera omfattande insatserna gjordes 1906, 1927 och 1930. Det finns också flera uppgifter som emanerar från olika former av ledningsgrävningar och liknande, allt ifrån 1903 till 2000. Dessa dokumentationer är av olika omfång, inriktning och kvalitet beroende på skiftande villkor för undersökningarna.

De fram till tiden för andra världskriget framkomna byggnadslämningarna sammanställdes och publicerades av Ragnar Blomqvist i Kulturens årsbok 1943. Han kunde leda i bevis att det rörde sig om lämningar efter svartbrödernas konvent. Tidigare hade man antagit att det rörde sig om Sankt Mikaels sockenkyrka.

Det har sedan Blomqvists sammanställning tillkommit flera arkeologiska uppgifter och en stor del av det skriftliga källmaterialet rörande svartbröderna i Norden har numera samlats och tillgängliggjorts. Det har funnits ett behov av en förnyad bearbetning, sammanställning och analys av de äldre materialen.

En sådan bearbetning av äldre undersökningar var nu inget som rymdes inom de olika ramverk som varit styrande för den arkeologiska undersökningen som gjordes 2019. Lyckligtvis sammanföll diskussionen kring de äldre undersökningarna med att styrelsen för Birgit och Sven Håkan Ohlssons stiftelse hade beslutat att avsätta medel i syfte att öka samarbetet mellan Kulturen och Lunds universitet. Det rörde sig om medel som fördelats mellan museet och institutionerna för kulturvetenskap respektive arkeologi och antikens historia.

I projektet görs från universitetets sida, av en forskare och en doktorand, en förnyad och fördjupad genomgång av delar av de gravar som dokumenterats vid de äldre undersökningarna, samt olika analyser av de gravkärl och deras innehåll som tillvaratagits vid de äldre undersökningarna. Från Kulturens sida görs en ”utgrävning av arkiven”, sammanställningar av dokumentationen och digitalisering densamma. Det GIS som skapas kan, utöver att användas för tolkning och rekonstruktion av konventets klosterområde, generera erfarenheter som kan ligga till grund för ett detaljerat arkeologisk GIS för Lund, om man så önskar.

Arbetet befinner sig i en inledande fas, men redan har en del slutsatser kunnat dras, vilka nyanserar den äldre bilden av konventet. Målsättningen är att det arbetet ska vara färdigt under första halvåret 2022 – 800 år efter det att svartbröderna fick hemvist i Lund. *Uppföljning kommer.*

KULTUREN I LUND

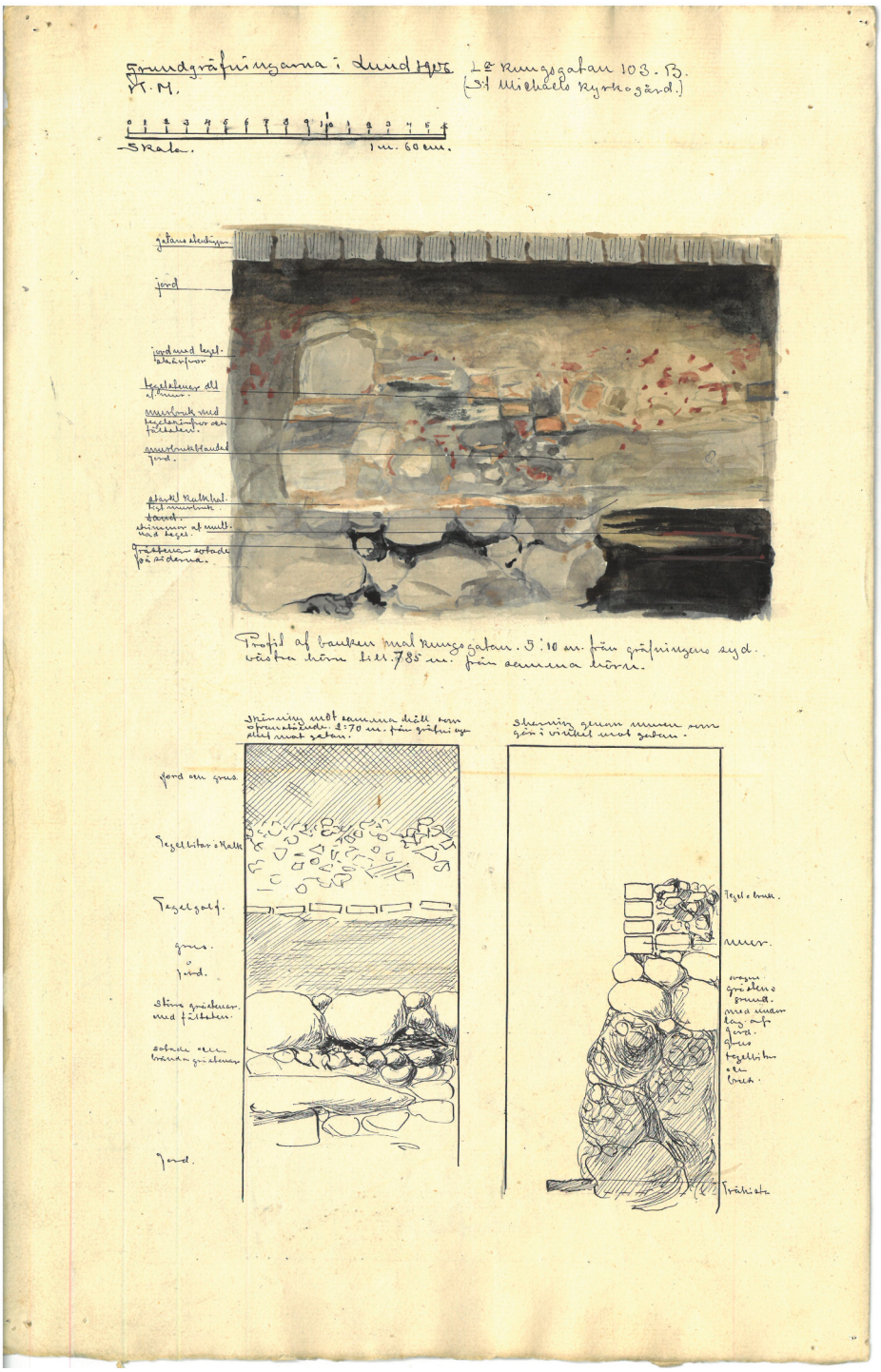

Exempel på dokumentationsmaterial från undersökningen som gjordes 1906 i kvarteret Sankt Mikael 7. Kulturens LA-arkiv.

Katedralskolan arrangerar *Lunds historiedag*

Lördagen den 5 juni kommer elever som går sista året på Historieprogrammet vid Katedralskolan att anordna "Lunds historiedag", en heldag om Lunds och Skånes historia. Dessutom planerar Historieprogrammet att sätta upp en ny utställning om de flyktingar som kom till Lund och Skåne från tyska koncentrationsläger.

Lunds historiedag 2021 kommer att vara fullspäckad med aktiviteter för alla åldrar. Elever från Katedralskolan kommer att hålla i guidade stadsvandringar och ordna barnaktiviteter med frågesporter och lekar. Vi har bjudit in reenactare, som kommer spela upp slaget vid Lund 1676. Dessutom medverkar historiker från Lunds universitet.

Tanken är att evenemanget kommer vara uppdelat i tre olika sektorer: *medeltid*, *1600-talet* och *1800-talet*. Dagen genomförs i samarbete med Lunds kommun, Lunds universitet, Kulturen, Lunds kommun och Historiska museet. Vår förhoppning är att dagen ska väcka historieintresse och inspirera fler att lära sig om Lunds spännande historia.

"Reenactare" spelar upp slaget vid Lund 1676 utanför Kungshuset. Bilden är tagen under Slaget vid Lund-eventet 2018. Foto: Terése Gunnarsdotter.

Beroende på hur smittläget ser ut i Skåne, kan Lunds historiedag komma att coronaanpassas, men vår ambition är att kunna genomföra eventet i någon form. Antalet platser till våra guidade turer och föreläsningar kommer därför troligen att vara begränsade och behöva förbokas. Vi hoppas på en lärorik dag med många roliga och smittsäkra aktiviteter!

Utställning om flyktingar som kom till Lund 1945

Elever och lärare vid Historieprogrammet planerar även att skapa en ny utställning om de lägerfångar som efter andra världskriget kom till Lund från olika koncentrationsläger, och då främst från kvinnolägret Ravensbrück.

När flyktingarna anlände organiserade den polska universitetslektorn Zygmunt Lakocinski över 500 intervjuer med flyktingarna. Idag finns intervjuarkivet på Universitetsbiblioteket.

För att skapa liv i intervjuerna kommer vi att gestalta dem genom bland annat filmer, ljud och bilder. Vårt mål är att utställningen ska berätta för besökarna om hur livet i koncentrationslägren såg ut för dem som levde där. Utöver det så vill vi visa hur det gick till när flyktingarnas togs emot i Lund. Utställningen beräknas vara färdig våren 2022.

ELLEN BENGTSSON och **VIDAR FURTENBACH**
Elever på Historieprogrammet vid Katedralskolan

Minnesord: Jan Torsten Ahlstrand

Som många vet har Jan Torsten Ahlstrand, Lund, känd och uppskattad konsthistoriker, i en ålder av 82 år plötsligt gått ur tiden onsdagen den 16 december 2020. Han efterlämnar tre barn och fyra barnbarn.

Förutom hans professionella gärning som bland annat kultur- och museichef i Ystad och därefter som museichef för Skissernas museum i Lund under åren 1989-2005 liksom författandet av ett flertal böcker inom konst, konsthistoria och arkitektur, har Jan Torsten under en lång följd av år varit en mycket aktiv, kunnig och engagerad medarbetare i Föreningen Gamla Lund.

Hans medverkan i styrelsen inledde han redan 1983 som kommunens representant och har, med endast några korta uppehåll, så förblivit ända fram till och med nu. Hans synnerligen stora professionella kunskap, hans noggrannhet och engagemang har varit en ovärderlig tillgång för föreningen.

Här bör framhållas hans insatser i samband med föreningens remissarbete till kommunen i plan- och byggfrågor, men även hans arbete med minnesskyltar över betydelsefulla personer i Lund, ett arbete som inleddes redan i samband med Lunds 1000-årsjubileum på 1990-talet men som upphörde efter ett par år. Arbetet återupptogs emellertid på Jan Torstens initiativ för endast ett par år sedan och pågår alltjämt.

Hans engagemang i konstfrågor i övrigt i Lund har under åren dessutom varit stort, bland annat publikationer om GAN. Han var oerhört engagerad i stadens arkitektur, både ny och gammal, men drev också frågor och byggnadsanknuten konst. Till exempel stod han till stor del bakom arbetet med att flytta CO Hulténs fasadmosaik från det rivna institutet för färgfoto till det nya studenthuset på samma plats och att rädda Jon Wipps konstverk Specatocolore i den rivna Svaneskolans aula till nya lokaler.

Sist men inte minst måste nämnas hans stora insatser i samband med föreningens årsbok 2020, som handlar om lundaarkitekter! Förutom att idén såsom sådan väcktes av Jan Torsten har han bistått huvudredaktören Bo Larsson i redaktionsarbetet och även varit författare till flera artiklar i boken.

Hans stora detaljkunskap och personliga kännedom om flera av arkitekterna har varit en stor tillgång. Han var drivande i frågan att få ut boken under 2020, en vilja som gav sig uttryck ända fram till dagen före hans bortgång, då han ringde och detaljerat diskuterade speciella formuleringar!

Vi är i föreningen oerhört tacksamma över att ha haft förmånen av att få samarbeta med Jan Torsten under så många år och saknaden efter honom är stor.

För styrelsen i Gamla Lund

ERIK LARSSON
Ordförande

Kallelse till Årsmöte 2021

Härmed kallas föreningen Gamla Lunds medlemmar till årsmöte
fredagen den 7 maj kl 18.00.

Mötet kommer endast att hållas internt! Alla medlemmar ges möjlighet att poströsta genom bifogad röstsedel. Glöm inte att ange ert namn på sista sidan. Om ni har några ytterligare frågor eller funderingar eller önskar tillföra något till mötespunkterna så tveka inte att höra av er till kansliet.

Samtliga handlingar, såsom årsredovisning, revisionsberättelse samt valberedningens förslag, finns för påseende och tillhandahållande på föreningens kansli, Kattesund 6 A, 222 23 Lund, samt på vår hemsida.

Medlemmar!
Glöm inte att hämta ut ert exemplar av årsboken 2020!

Arkitekterna som formade Lund – Ett lexikon.

Finns att hämta på kansliet under ordinarie (men tillf. reducerade) öppettider.

Kommande evenemang

Onsdagen den 14 april kl. 18.00
Stadsplaner och arkitektur i Lund del II
Fortsättning på Bo Larssons inledande föredrag. ***Otto Ryding****, idag antikvarie på Boverket samt tidigare på Kulturen och Stadsbyggnadskontoret i Lund liksom bl.a. författare till Bevaringsprogrammen Lund utanför vallarna I och II, talar i ämnet "Mellan Nationalromantik och Funkis, om några arkitekter i 20-talets Lund".* ***Tomas Tägil****, universitetslektor tillika docent i arkitektur vid Arkitektskolan i Lund, LTH, berättar om några bostadsområden i Lund från 1940/1950-talen.* ***Bo Larsson*** *kompletterar med några exempel från 1940-och 1950-talen, samt ger en övergripande sammanfattning av de olika stilarna.*

Onsdagen den 19 maj kl. 18.00
Lunds nya stadsdelar – en digital rundvandring
En digital rundtur till de nya stadsdelarna i Lund och som under de senaste åren vuxit fram i ytterområdena. Presentationen kommer att ske huvudsakligen under ledning av stadsantikvarien ***Henrik Borg*** *i samarbete med Digitala Träffpunkten, Lunds kommun.*

Alla föredrag ligger kvar på vår hemsida och kan ses när som!

Missa inte vårens tidigare föredrag om ***Kungshuset*** *och* ***Stadsplaner och arkitektur i Lund del I****.*

GAMLA LUND 19–18

Röstsedel – Årsmöte 7 maj 2021

Poströstningen sker genom att ni klipper ut röstsedeln, kryssar för era svarsalternativ och lämnar in talongen till föreningens kansli senast den 7 maj kl. 13.00. Det går även bra att skicka den med brev till **Föreningen Gamla Lund, Kattesund 6 A, 222 23 Lund.**

DAGORDNING

Kan förslaget/förslagen bifallas?

1. Årsmötet öppnas

2. Fråga om årsmötets stadgeenliga sammankallande — JA ☐ NEJ ☐

3. Val av ordförande och sekreterare för årsmötet — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: sittande ordförande **Erik Larsson** och styrelsens sekreterare **Margareta Wickström**.

4. Godkännande av dagordningen — JA ☐ NEJ ☐

5. Val av två personer att jämte ordförande justera protokollet — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: **Wiking Månsson** och **Ingrid André**.

6. Styrelsens verksamhetsberättelse samt årsredovisning för det gångna verksamhetsåret *Bilaga (1) tillhandahålles på kansliet och på hemsidan.* — JA ☐ NEJ ☐

7. Revisorernas berättelse — JA ☐ NEJ ☐
Bilaga (2) tillhandahålles på kansliet och på hemsidan.

8. Fastställande av resultat- och balansräkning — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: Resultat- och balansräkning fastställs.

Fortsättning på nästa sida ⟶

Posttidning B

Avs.
Föreningen Gamla Lund
Kattesund 6 A
222 23 Lund

Stort tack till våra sponsorer

LUNDS KOMMUN · ThO Thora Ohlssons stiftels · LKF LUNDS KOMMUNS FASTIGHETS AB · Sparbanken Skåne · *Fabriks- och Hantverksföreningens i Lund Fastighets AB*

Föreningen Gamla Lund
Grundad 1918

Verkar för våra medlemmar och våra syften:
- *att följa bevarande och förnyelse i staden*
- *att slå vakt om vårt kulturarv*
- *att öka intresset för byggnadsvård*
- *att genom årsboken dokumentera Lunds historia och sprida kunskap om person-, miljö- och kulturhistoria.*

Gamla Lund-Nytt
Ansvarig utgivare: Erik Larsson.
Tryck: All-Media Öresund, Kävlinge.

Kansliet
Kanslist och ekonomi: Amelie Andersson
Post- och besöksadress: Föreningen Gamla Lund,
Kattesund 6 A, 222 23 Lund.
Telefon: 046 – 12 12 65
E-post: gamlalund@telia.com
Hemsida: www.gamlalund.se
Öppettider *(för närvarande tillfälligt reducerade)*:
tisdagar och onsdagar kl. 9.00–13.00.
Bankgiro: 325-1675 Swish: 123-422 78 07

Kansliet hälsar
Under förra året råkade några medlemmar dubbelbetala sin medlemsavgift. Om ni vet med er att ni gjort detta så hör gärna av er till kansliet så hjälper vi er.

Gamla Lund-Nytt söker skribenter!
Är du eller någon du känner intresserad av att skriva? Hör gärna av er, alla tips och idéer är av intresse.

Kan förslaget/förslagen bifallas?

9. Beslut om disposition beträffande vinst eller förlust enligt den i punkt 8 fastställda balansräkningen — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: Årets resultat, 8.383 kr, balanseras i ny räkning.

10. Ansvarsfrihet för styrelsen för det gångna verksamhetsåret — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: Styrelsen beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2020.

11. Val av fyra stycken styrelseledamöter för perioden 2021–2023 samt fyllnadsval av en styrelseledamot för perioden 2021–2022. — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: **Bengt Aronsson** *(omval)*, **Rie Hägerdal** *(omval)*, **Bo Larsson** *(omval)*, **Monika Lennartsson** *(omval)*, **Anna Svenson** *(nyval, fyllnadsval)*.

12. Val av ordförande i föreningens styrelse för ett år — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: **Erik Larsson** *(omval)*.

13. Val av två revisorer och en revisorssuppleant — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: **Anki Hesse** och **Karin Sandberg** *(omval)*, samt att uppdraget som revisorssuppleant förblir obesatt.

14. Val av valberedning — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: **Solveig Ståhl**, **Cecilia Nelson** och **Ulla Holmér** *(omval)*.

15. Fastställande av årsavgifter — JA ☐ NEJ ☐
Förslag: Gällande årsavgifter föreslås förbli oförändrade, d.v.s. 290 kr för enskild medlem, 60 kr för familjemedlem, 150 kr för ungdoms- och studentmedlemskap samt 1000 kr för företag.

16. Övriga frågor

17. Årsmötet avslutas

Vänligen ange röstande medlems namn